

12. Татаренко Н. Стратегія розвитку українського суспільства у контексті світових тенденцій // Розбудова держави. – 1999. – №7-12. – С.56-64.
13. Теоретические и прикладные аспекты формирования смешанной экономики / Н.Д. Прокопенко, Е.Т. Иванов, Ф.Е. Поклонский и др. – Донецк• ИЭП НАН Украины 1998. – 320 с.
14. Удовиченко В.П. Пошук оптимальної моделі соціально-економічного розвитку України // Регіональна економіка. – 1999. – №1(11). – С.35-42.

Annotation: The article is devoted to research of teoretiko-methodological sources of the socially oriented economy. The analysis of researches of modem scientists with the purpose of finding out of theoretical essence of concept is conducted "social market economy".

Key words: social market economy, socially oriented economy, social market economy, social orientation.

УДК: 630.155:658.32

*О.С. Олійник, асистент кафедри Кам'янець-Подільського
Національного університету.*

Н.В. Чесньовська, ст.викладач КПФНУДГІСУ

РИНКОВА ЕКОНОМІКА УКРАЇНИ ТА СОЦІАЛЬНІ ЯВИЩА В ПЕРІОД СТАНОВЛЕННЯ НОВИХ УМОВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

В статті розкрито ретроспектива безробіття, як соціально-економічного явища. Сформульовані основні економічні теорії безробіття. Визначені шляхи подолання безробіття в Україні, а також відмічений різний рівень безробіття в різних категоріях трудових ресурсів.

Ключові слова: безробіття, зайнятість, теорія безробіття.

Дослідження проблем безробіття в період перебудови економічної системи господарювання зі змінами в ринковій економіці держави. Трансформація народного господарства вплинула на розвиток безробіття, як соціального явища. Формування політики зайнятості населення в Україні відбувається на основі багатьох чинників, основними з яких є недосконалість ряду механізмів державного регулювання виробництвом, наданням послуг та інше.

Економічні проблеми ринкового реформування почалися в зв'язку зі змінами в економіці держави, тому напрямки удосконалення розвитку і трансформації соціальних явищ, в тому числі і безробіття є актуальними і сьогодні. Значної уваги з цієї проблеми заслуговують роботи Лібанової Е.М.[2], Петюх В.М.[3] та інших вітчизняних і зарубіжних вчених, які досліджують проблеми безробіття та зайнятості в Україні.

Досліджування виконувались на матеріалах статистичної звітності. Теоретична і методологічна основа досліджень побудована на використанні базових положень сучасної ринкової економічної теорії і загальносистемних принципах проведення наукових досліджень.

У перше безробіття виникло на початку XIX ст. у Великобританії. Проте до кінця століття воно не мало масового характеру, зросло лише в період економічних криз. Так у США в 1920-1929рр. Середня кількість безробітних становила 2,2 млн. осіб, а в 30-х роках – майже 20 відсотків осіб найманої праці.

Проблемами зайнятості і безробіття не одно десятиліття займаються вчені-економісти світу. Першу спробу пояснити сутність і причини безробіття зробив англійський економіст Т. Мальтус. За теорією Мальтуса безробіття є наслідком швидкого зростання чисельності населення. Ця теорія з певними модифікаціями існує й нині. Засобами усунення безробіття Мальтус і неомальтузіанці вважають війни, епідемії, свідоме обмеження народжуваності та ін.

Технологічна теорія безробіття виникла у середині 50-х років XX ст. Згідно з нею його причиною є прогрес техніки, технічні зміни у виробництві, особливо раптові. Боротися з безробіттям, на думку її авторів, слід через обмеження технологічного прогресу.

Найпоширенішою в наш час є Кейнсіанська теорія безробіття. Згідно з нею його причиною є недостатній попит на товари, що зумовлено схильністю людей до заощадження та недостатніми стимулами до інвестицій. Кейнсіанці вважають, що безробіття можна ліквідувати через стимулювання державою попиту на інвестиції. Особлива роль у цьому відводилась зниженню позичкового відсотка. Засобом боротьби з безробіттям Дж. Кейнс вважав навіть збільшення військових витрат.

Ще одна концепція безробіття пояснює його високим рівнем заробітної плати, отже, щоб знизити безробіття, слід зменшувати заробітну плату.

Марксистська теорія пояснює безробіття закономірностями розвитку капіталістичного способу виробництва, насамперед законів конкурентної боротьби, які змушують капіталістів збільшувати інвестиції, вдосконалювати техніку, що зумовлює відносно збільшення витрат на засоби виробництва порівняно з витратами на робочу силу і призводить до зростання органічної будови капіталу та збільшення безробіття. У марксистській теорії це отримало назву всезагального закону капіталістичного

нагромадження і ця теорія є найлогічнішою вона показує основну причину безробіття.

Проте закон капіталістичного нагромадження не слід називати всезагальним оскільки він діє не у всіх суспільних формаціях. В той же час безробіття зумовлене не лише однією причиною, а комплексом причин, таких, як структурні зміни в економіці, нерівномірність розвитку продуктивних сил, постійний ріст техніки, пошук працівниками нових робочих місць з вищою заробітною платою, змістовнішою роботою, диспропорційність розвитку економіки, обмеженість попиту на товари і послуги.

Теперішнім часом здійснюється регулювання ринку робочої сили через розвиток державного підприємництва, створення громадських робіт, надання заохочувань підприємствам за створення робочих місць, підготовку та перепідготовку кадрів. Регулювання держаної пропозиції робочої сили здійснюється через скорочення тривалості робочого дня, розвиток освіти, охорону здоров'я, допомогу безробітним, їх перекваліфікацію, створення центрів зайнятості.

Повна зайнятість не є підставою для того, щоб вважати абсолютну відсутність безробіття, так як "повна зайнятість" визначається як зайнятість, що складає менше 100 відсотків робочої сили.

Точніше можна сказати, що рівень безробіття при повній зайнятості дорівнює сумі рівнів фрикційного і структурного безробіття. Іншими словами, рівень безробіття при повній зайнятості досягається У тому випадку, коли циклічне безробіття дорівнює нулю. Рівень безробіття при повній зайнятості називається також нормальним або природним. За визначенням Міжнародної організації праці, безробітним є особа, яка хоче і може працювати, але не має робочого місця. Згідно Закону України про зайнятість безробітними вважаються громадяни працездатного віку, які з незалежних від них причин не мають заробітку і трудового доходу, зареєстровані у службі зайнятості, як особи що шукають роботу.

Аналіз сучасного стану безробіття в Україні свідчить про зниження рівня безробіття за останні роки, що є наслідком ряду причин. Так, у результаті збільшення зайнятості населення в окремих регіонах країни, його рівень безробітних знизився (Табл.1). Наведені дані свідчать про зниження кількості безробітних по Україні загалом, а також по багатьом регіонам. Особи, які мали статус безробітних в Україні знизився з

1034,2 тис. осіб до 988,9 тис. осіб, тобто більш чим на 4 відсотки. Головними представниками цього соціально-економічного явища стало менше в Вінницькій, Дніпропетровській, Донецькій, Київській, Закарпатській, Івано-Франківській, Луганській, Рівненській та інших областях. Рівень безробіття збільшився за даний період часу в Волинській, Житомирській, Кіровоградській, Миколаївській, Одеській, Хмельницькій, Черкаській областях. Рівень безробіття серед жінок та молоді в різних регіонах нашої держави теж різний в відповідності із рівнем всього. В результаті нашого дослідження можна зробити висновок, що в трудонадлишкових регіонах нашої країни проблема безробіття є і залишається актуальною. Потрібно розробити механізм формування зайнятості трудових ресурсів до ситуації, що сталась на сьогоднішній час.

Таблиця 1

Кількість безробітних по регіонах України (на 1 січня, тис.осіб)

Адміністративні одиниці	Перебувало на обліку					
	2003р.			2004р.		
	Особи, які мали статус безробітних, всього	з них		Особи, які мали статус безробітних, всього	з них	
жінки		молодь, до 28 р.	жінки		молодь, до 28 р.	
1	2	3	4	5	6	7
Україна всього	1034,2	665	251	988,9	627,6	229,1
А. Р. Крим	42,1	29,6	10	41,1	28,1	8,4
Вінницька	35,9	23,4	8,9	31,3	20,2	7,3
Волинська	24,9	15,3	7,2	27,1	16	8,3
Дніпропетровська	79,1	51,9	18,9	73,1	47,8	16,9
Донецька	76	54,3	21,8	71,6	51,8	18,9
Житомирська	33,4	21	9	37,5	23,5	10
Закарпатська	40,2	26	8,7	32,9	22,1	6,4
Запорізька	39	25,7	9,1	38	24,4	8,5
Івано-Франківська	38	24,4	9,1	34,1	21,2	8,4
Київська	39,5	25,2	10,1	31,5	20,5	7,6
Кіровоградська	30,3	19,3	7,2	33,8	21	7,6
Луганська	47,3	33	10,8	42,9	29,7	10
Львівська	60	36,9	14,5	59,1	35,2	14

Миколаївська	24,8	15,5	5,6	27,6	16,8	6,2
Одеська	27,3	17,9	6,3	31	20	6,5
Полтавська	41,7	25,8	10,2	38	23,6	8,7
Рівненська	43,8	25,2	11,9	36,9	21	9,3
Сумська	33,5	22	8,3	30,7	20,4	7,2
Тернопільська	42,4	24,1	10	41,8	22,1	9,9
Харківська	56,1	36	12,5	51,9	33,6	10,6
Херсонська	41,7	24,4	8,9	40	23	8,3
Хмельницька	26,4	17,4	6,6	27,8	17,9	6,4
Черкаська	37,3	24	8,9	42,1	26,7	9,1
Чернівецька	33,9	20,4	6,5	30,5	16,9	6,1
Чернігівська	28,1	17,3	7,4	27,2	16,6	6,5
м. Київ	9,6	7,5	2,1	7,5	5,9	1,4
м. Севастополь	1,9	1,5	0,5	1,9	1,6	0,6

Список використаних джерел:

1. Статистичний щорічник України за 2004 рік.
2. Лібанова Е.М. Ринок праці: Навч. посібник.-К., 2003.
3. Петюх В.М. Ринок праці та зайнятість: Навч. посібник,-К.МАУП, 1997.

Annotation. The unemployment opened in article, as social-economic phenomena. Formed main economic theories of the unemployment. Defined of the way to overcome the unemployment in Ukraine, as well as noted level of the unemployment.

Key words: unemployment, employment, theory of the unemployment.

УДК 339.13 (477.43-25)

М.О. Романюк, асистент Кам'янець-Подільського національного університету

НЕВІДПОВІДНІСТЬ ПОПИТУ І ПРОПОЗИЦІЇ НА РИНКУ КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКОГО

В статті узагальнено наукові підходи до визначення основних критеріїв попиту та пропозиції, визначено вплив попиту та пропозиції на формування ринку, підтримки певного бренду. На прикладі ринку м. Кам'янець-Подільського досліджено феномен невідповідності попиту та пропозиції.

Ключові слова: попит, пропозиція, ринок, бренд.

Попит і пропозиція є невід'ємними категоріями ринкової організації господарювання, що виражають об'єктивні економічні відносини товарного виробництва. З розвитком суспільної організації товарного виробництва і змінами в системі господарювання змінюються конкретні способи мікро-і макроекономічного регулювання попиту і пропозиції. Незмінним залишається загальноекономічний зміст цих категорій ринкової економіки.

Проте, якщо досліджувати попит та пропозицію через призму ринку певного товару, то можна зіткнутись з проблемою невідповідності даних понять, що створює дискомфорт для споживача і, як результат, може призвести до зниження рівня попиту, а це в свою чергу може викликати занепад певного бренду, торгової марки.

Дослідження попиту та пропозиції на конкретний товар має велике практичне значення. У багатьох країнах такі дослідження використовують для визначення стратегії розвитку ринкового господарства, а також для розробки заходів з державного регулювання економіки.

В Україні розглядом зазначених питань займаються такі вчені як Г.І. Башнянин, В.Я. Бобров, А.О. Задоя, С.М. Дем'яненко, Л.В. Шморгун, О.Г. Гриценко, О.І. Ястремський, П.Т. Саблук, П.І. Гайдуцький, О.М. Шпичак. Однак для системного узагальнення і осмислення інформації про попит та пропозицію на ринках України, зокрема Кам'янець-Подільського, потрібно опрацювати методику дослідження, пристосовуючи її до існуючих джерел інформації.

Оскільки попит та пропозиція здатні вирішувати важливі завдання у різних сферах економічних відносин, то вони мають для людини, як споживача, важливе значення. Тому вирішення проблеми невідповідності даних понять є основою для прийняття правильних рішень при управлінні економікою. Для того, щоб дослідити цей процес на ринку, потрібно окремо проаналізувати ринки окремих товарів (послуг).

Попит визначає сукупну суспільну чи ринкову потребу в товарах (послугах), яка зумовлена